

**ĆWICZENIE
53**

PRAWO OHMA DLA PRĄDU PRZEMIENNEGO

Instrukcja wykonawcza

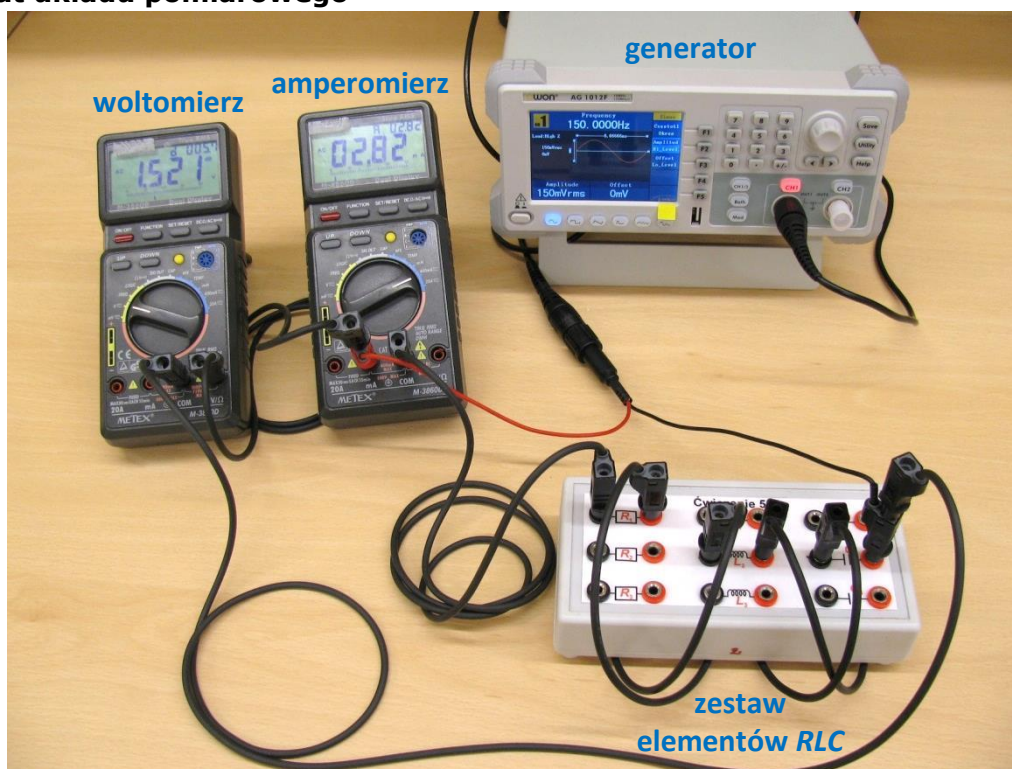
1 Wykaz przyrządów

- Generator AG 1022F.
- Woltomierz napięcia przemiennego.
- Miliamperomierz prądu przemiennego.
- Zestaw składający się z oporników, cewek indukcyjnych i kondensatorów.

2 Cel ćwiczenia

Wyznaczenie wartości indukcyjności cewki i pojemności kondensatora przy zastosowaniu prawa Ohma dla prądu przemiennego; sprawdzenie prawa Ohma dla prądu przemiennego dla szeregowego układu złożonego z opornika, cewki indukcyjnej i kondensatora.

3 Schemat układu pomiarowego

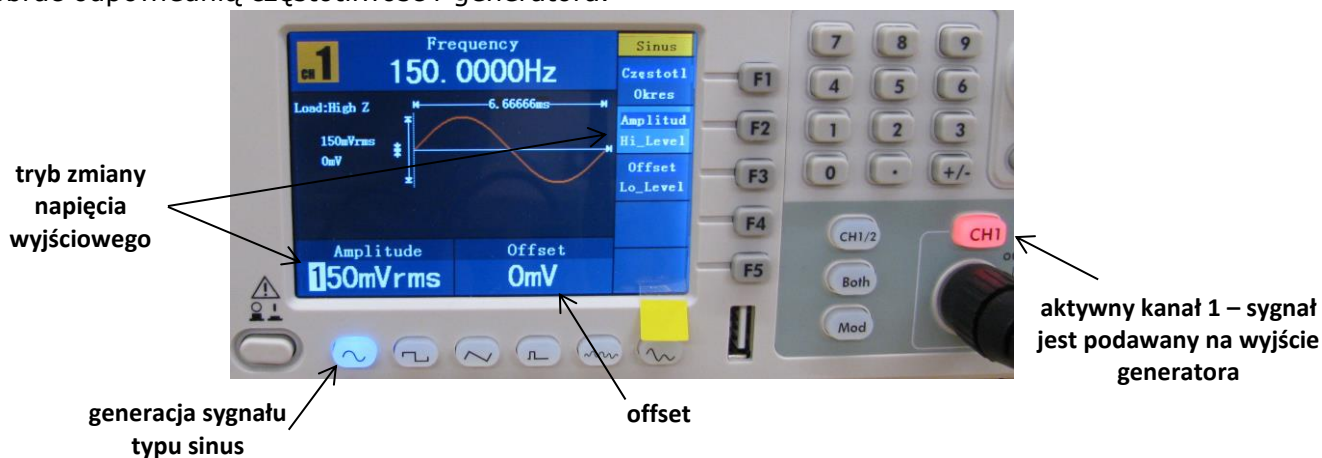

Rys. 1 Układ do sprawdzania prawa Ohma dla szeregowego obwodu RLC prądu przemiennego.

4 Przebieg pomiarów

Upewnić się, że kanał 1 (CH1) generatora (gniazdo ⑬) połączony jest z gniazdem ⑩ P-Input z tyłu generatora. Sygnał wyjściowy (sinusoidalny) otrzymujemy z gniazda ⑨ P-Output umiejscowionego z tyłu generatora. **Uwaga. Jest to sygnał 10 krotnie wzmacniony w**

porównaniu wartością napięcia pokazywanego na wyświetlaczu. Połączyć układ zgodnie z Rys. 1. Wraz z prowadzącym wybrać elementy R , L i C . Korzystając z informacji zawartych w pkt. 6 dobrać odpowiednią częstotliwość f generatora.

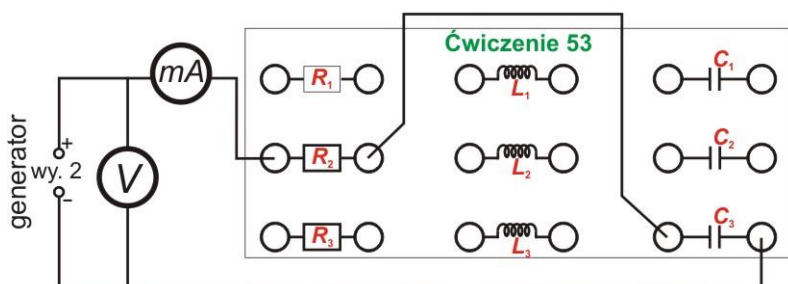
4.1 Wyznaczanie pojemności kondensatora

Do układu z Rys. 1 włączamy tylko wybrany opornik R , którego opór jest znany i kondensator C , którego pojemność trzeba wyznaczyć – Rys. 2. Włączamy generator przyciskiem (19). Ustawianie częstotliwości: Upewnić się, że generator ustawiony jest w trybie generacji sygnału typu sinus (podświetlony jest lewy skrajny przycisk (18), wyświetlacz pokazuje przebieg typu sinus). Po włączeniu generatora powinna automatycznie zostać uaktywniona funkcja regulacji częstotliwości – pole na wyświetlaczu w pobliżu przycisku F1 powinno być podświetlone, jedna z cyfr określających wartość częstotliwości powinna „mrużyć”. Jeśli tak nie jest naciskamy przycisk F1 aby uzyskać powyższe. Uwaga – przyciskiem F1 przełączamy także pomiędzy częstotliwością (Hz lub kHz) a okresem (μs lub ms). Żądaną wartość częstotliwości (dopasowaną do wybranej pojemności C – patrz pkt. 6 instrukcji) ustawiamy korzystając z klawiatury numerycznej (np. aby ustawić 100 Hz wpisujemy na klawiaturze 100 i przyciskamy F3 oznaczający Hz) lub pokrętła i przycisków kierunkowych (5).

Ustawianie napięcia: Aby przejść w tryb ustawiania wartości napięcia przyciskamy F2 (Amplituda). Zasada ustawiania jest podobna jak dla częstotliwości. Wstępnie ustawmy np. 100 mVrms (odpowiada to wartości skutecznej napięcia 1 V) – przyciskając 100 na klawiaturze numerycznej i F3 (mVrms). Na wyświetlaczu powinniśmy zaobserwować 100 Vrms.

Włączamy woltomierz i amperomierz pamiętając aby mierniki ustawić w trybie pomiaru napięcia i prądu zmiennego (AC). Upewniamy się, że wartość Offset na generatorze wynosi 0 Vrms. Jeśli tak nie jest, to po przyciśnięciu F3 przechodzimy w tryb zmiany wartości Offset. Pamiętajmy, aby wrócić do trybu zmiany częstotliwości F1 lub napięcia F2. Przyciskamy (12) (włączamy wyjście generatora) - na woltomierzu podłączonym w obwodzie powinniśmy zmierzyć napięcie ok 1 V.

Dla ustalonej częstotliwości f dokonujemy pomiaru prądu I_{sk} w zależności od napięcia U_{sk} dla wcześniej określonego przedziału napięć, np. od 1 do 10V co 1 V (Uwaga. Na wyświetlaczu generatora będzie to zakres od 100 mVrms do 1 Vrms co 100 mVrms). Pamiętajmy, że skuteczne wartości prądu i napięcia (do protokołu) odczytywane są na włączonych w układ multimetrach. Określamy niepewności $u(f)$, $u(I_{sk})$ oraz $u(U_{sk})$.

Rys. 2 Schemat układu RC. Przykładowo podłączono opornik R_2 i kondensator C_3 .

5.2 Wyznaczanie indukcyjności cewki

- Podobnie jak w punkcie poprzednim narysować wykres $U_{sk}(I_{sk})$ i przeprowadzić regresję liniową. Otrzymana wartość odpowiada zawadzie szeregowego układu RL – oznaczamy ją Z_L . Analogicznie jak poprzednio określamy niepewność Z_L .
- Uzupełnić wykres o linię odpowiadającą wyznaczonej zależności $U_{sk}=Z_L I_{sk}$.

c. Z zależności
$$L = \frac{\sqrt{Z_L^2 - (R+R_L)^2}}{2\pi f} \quad (2)$$

gdzie R_L jest oporem cewki indukcyjnej, wyznaczyć indukcyjność L oraz jej niepewność $u_c(L)$.

5.3 Sprawdzenie słuszności prawa Ohma dla prądu przemiennego

- Podobnie jak w punktach poprzednich narysować wykres $U_{sk}(I_{sk})$ i przeprowadzić regresję liniową. Otrzymana wartość odpowiada zawadzie szeregowego układu RLC – oznaczamy ją Z_1 . Analogicznie jak poprzednio określamy niepewność Z_1 .
- Uzupełnić wykres o linię odpowiadającą wyznaczonej zależności $U_{sk}=Z I_{sk}$.
- Z zależności

$$Z_2 = \sqrt{(R + R_L)^2 + \left(2\pi fL - \frac{1}{2\pi fC}\right)^2} \quad (3)$$

gdzie L i C są wyznaczonymi wcześniej indukcyjnością cewki i pojemnością kondensatora, wyznaczyć zawadę Z_2 oraz jej niepewność $u_c(Z_2)$. Porównać wielkości Z_1 i Z_2 . Skomentować prawdziwość prawa Ohma dla prądu przemiennego.

6 Informacje dodatkowe

Oporności oporników

$$R_1 = (157 \pm 3) \Omega, R_2 = (220 \pm 5) \Omega, R_3 = (321 \pm 10) \Omega$$

Oporności cewek indukcyjnych

$$R_{L1} = (0,35 \pm 0,05) \Omega, R_{L2} = (0,60 \pm 0,05) \Omega, R_{L3} = (1,3 \pm 0,1) \Omega$$

Przedziały częstotliwości pomiarowej dla różnych pojemności C

dla C_1 – od 200 Hz do 400 Hz

dla C_2 – od 100 Hz do 400 Hz

dla C_3 – od 50 Hz do 200 Hz

7 Proponowane tabele (do zatwierdzenia u prowadzącego)

Częstotliwość: $f =$

Wybrany opornik: $R_i =$

Wybrany kondensator: $C_i =$

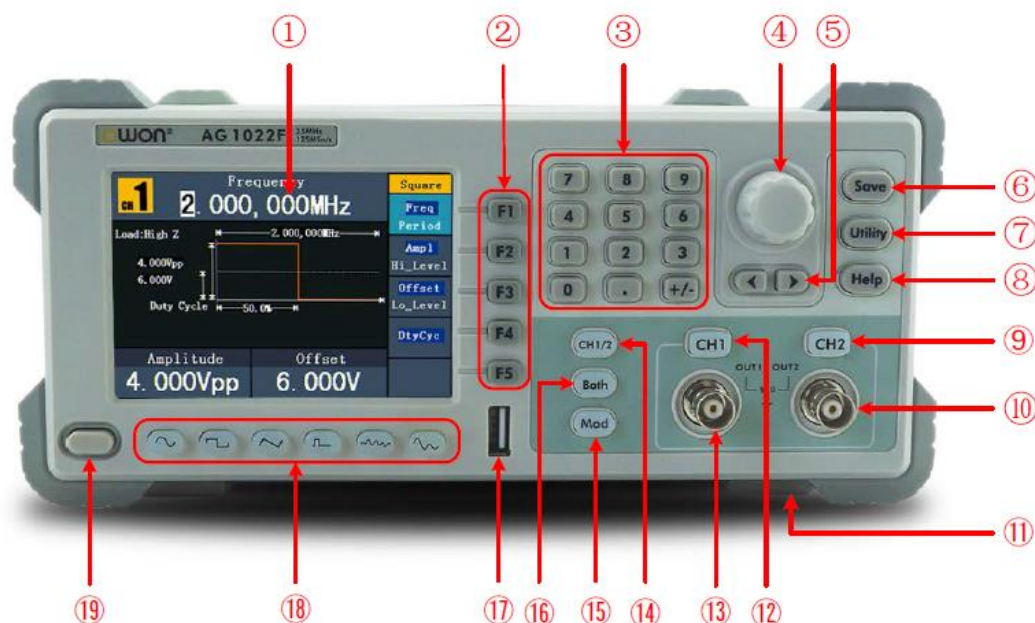
Wybrana cewka: $L_i =$

$R_{Li} =$

U_{sk} [V]	$u(U_{sk})$ [V]	I_{sk} [A]	$u(I_{sk})$ [A]
...	...	...	...
Z_i [Ω]			
$u_c(Z_i)$ [Ω]			

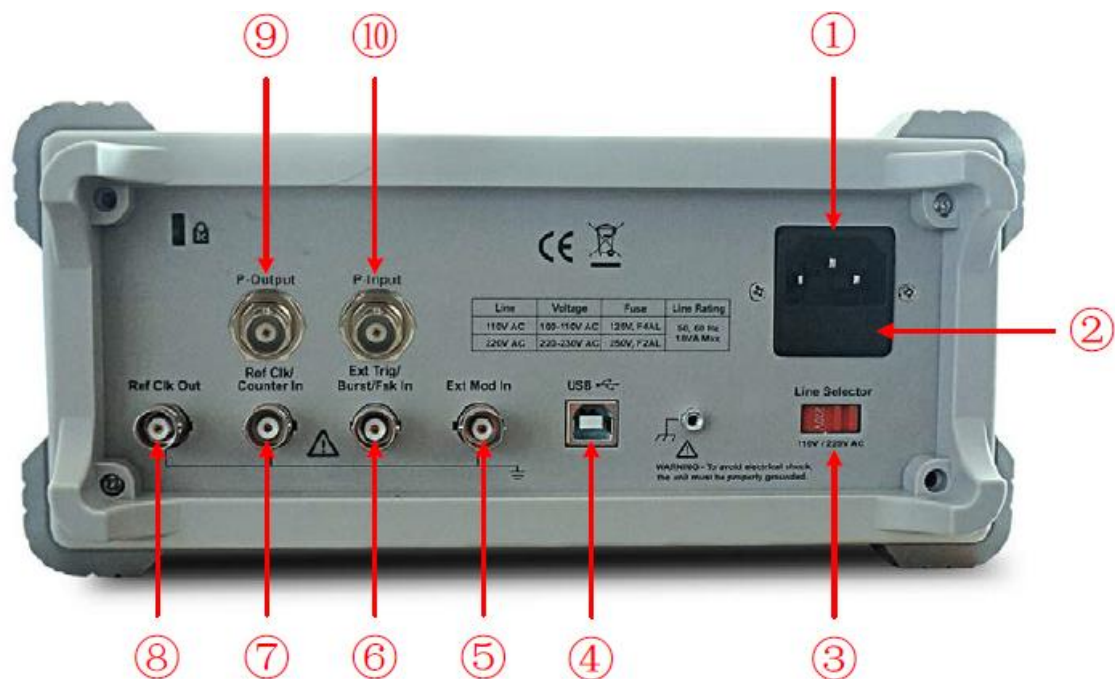
- jako Z_i może być Z_C , Z_L lub Z_1 .

Generator OWON AG 1022F

Panel przedni generatora

- ① Wyświetlacz LCD
- ② Przyciski menu F1 – F5 – wybór opcji wyświetlonych na wyświetlaczu
- ③ **Klawiatura numeryczna** – po wpisaniu żądanej wartości akceptacja następuje poprzez naciśnięcie któregoś z przycisków F1 – F5 określających jednostkę ustawionej wartości np. (V_{rms} lub mV_{rms})
- ④ **Pokrętko** – pozwala na zmianę wartości np. częstotliwości lub napięcia
- ⑤ **Przyciski kierunkowe** zmieniają pozycję (na wyświetlaczu) w ramach zmienianej wartości, na której przy pomocy pokrętki (④) zmieniamy ustawienie
- ⑥ Przycisk Save – zapamiętywanie danych
- ⑦ Przycisk Utility – zmiana podstawowych parametrów urządzenia
- ⑧ Przycisk Help – wbudowana pomoc
- ⑨ Przycisk kontrolny **kanalu 2** – aby uaktywnić kanał należy przycisnąć przycisk (powinien być podświetlony)
- ⑩ Gniazdo wyjściowe **kanalu 2**
- ⑪ Stopka
- ⑫ Przycisk kontrolny **kanalu 1** – aby uaktywnić kanał należy przycisnąć przycisk (powinien być podświetlony)
- ⑬ Gniazdo wyjściowe **kanalu 1**
- ⑭ Przycisk przełączający wyświetlane dane pomiędzy kanałami 1 i 2
- ⑮ Przycisk Mod – zmieniający własności generowanego sygnału (np. Sweep, Burst)
- ⑯ Przycisk Both – wyświetla edytowalne parametry obydwu kanałów naraz
- ⑰ Port USB port
- ⑱ Wybór typu przebiegu (np. sinus)
- ⑲ **Przycisk zasilania**

Panel tylny generatora

- ① Gniazdo zasilania
- ② Bezpiecznik
- ③ Przełącznik napięcia zasilania (nie zmieniać!)
- ④ Gniazdo USB (typu B)
- ⑤ - ⑧ Gniazda kontroli częstotliwości
- ⑨ Gniazdo **P-Output** – wyjścia mocy
- ⑩ Gniazdo **P-Input** – sygnału dla wzmacniacza mocy